

برنامه راهبردی کتابخانه

مقدمه

امروزه کتابخانه ها و مراکز اطلاع رسانی علاوه بر خاستگاه اندیشه ها و تفکرهای نوین در عرصه های مختلف، به عنوان بازوان توانمند اجرایی امور آموزشی و پژوهشی هم نقش قابل توجهی دارند. هر چه کتابخانه ها با استانداردهای جهانی انطباق بیشتری داشته باشند، دارای فضای فیزیکی و امکانات رفاهی بیشتری برای مطالعه و پژوهش باشند، دارای یک مجموعه ارزشمند منابع چاپی و الکترونیکی باشند، و هر میزان بتوانند خدمات خود را با فناوریهای اطلاعاتی روز همراه و همگام سازند؛ توفیق بیشتری در خدمت رسانی به جامعه سازمانی خود خواهند داشت و بدون شک موجبات تعالی سازمان مربوطه را بیشتر باعث خواهد شد.

تاریخچه

کتابخانه فوق تخصصی بیمارستان بقائی ۲ به عنوان یک واحد کتابخانه زیر مجموعه معاونت تحقیقات و فناوری در جهت ارتقای برنامه های علمی و پژوهشی و تأمین نیازهای اطلاعاتی پژوهشگران و دانشجویان با بهره گیری از تکنولوژی های اطلاع رسانی به ارائه خدمات و اشاعه اطلاعات فوق تخصصی می پردازد.

این کتابخانه از سال ۱۳۷۵ به عنوان یکی از کتابخانه های فوق تخصصی جهت ارائه خدمات به پزشکان، دانشجویان و پرسنل در بیمارستان فوق تخصصی خون و سرطان شفا تأسیس گردید. اما در سال ۱۳۹۶ به بیمارستان بقائی ۲ انتقال یافت. حوزه موضوعی منابع و مدارک آن شامل هماتولوژی و آنکولوژی اطفال و بالغین می باشد. انواع مدارک و منابع اطلاعاتی عبارتند از کتب لاتین و فارسی، پایان نامه ها و اشتراک مجلات معتبر تخصصی است.

بخش های کتابخانه

-بخش مخزن و امانت:

بخش امانت کتابخانه یکی از فعال ترین بخش های کتابخانه به شمار می آید. مهمترین وظیفه این بخش امانت دادن کتب است. کتاب های این بخش در دو قسمت مجزای موضوعی کتب غیر پزشکی و پزشکی و گروه های وابسته رده بندی شده اند. کتب پزشکی و علوم وابسته بر اساس (NLM) National Library Medicine و سایر منابع براساس سیستم رده بندی کتابخانه کنگره امریکا (LC) Library of Congress و Classification رده بندی شده اند که جوابگوی نیازهای دانشجویان در مقاطع مختلف تحصیلی، اساتید و پژوهشگران می باشد. عضویت در کتابخانه ها طبق آیین نامه و قوانین داخلی کتابخانه بوده و فقط برای اعضای محترم هیات علمی، دانشجویان و کارمندان دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز امکان پذیر می باشد.

فعالیت های این بخش شامل:

-بازیابی و امانت منابع درخواستی کاربران

-چک نمودن کتب موجود در قفسه ها و کتب برگشتی

- نظارت بر موجودی منابع و وجین آنها

-بررسی و ارزیابی منابع جهت بروزرسانی و تکمیل نواقص

-راهنمایی و انجام خدمات جستجوی منابع جهت کاربران از طریق نرم افزار کتابخانه

- بخش خدمات فنی:

- این بخش، کار فهرست نویسی و آماده سازی مجموعه کتابهای فارسی، انگلیسی و سایر زبانها و همچنین مسئولیت فنی وجین مجموعه کتابهای چاپی و همکاری با بخش امانت کتابخانه برای شناسایی و تهیه منابع جدید را بعهده دارد.

- فعالیتهای بخش فهرست نویسی

- ثبت و ممههور نمودن کتابهای تازه خریداری شده کتابخانه.

- فهرستنویسی و رده بندی کتاب بر اساس رده بندی کتابخانه

- ورود اطلاعات کتابشناختی کتب در برنامه جامع کتابخانه (آذرسا)
- صدور لیبل عطف، کارت امانت و تهیه بارکد برای هر کتاب.
- آماده سازی منابع (چسباندن برجسب عطف، و برجسب بارکد)
- نظارت بر انجام صحیح فهرست نویسی و رده بندی منابع.
- انتخاب و خرید کتاب از نمایشگاه بین المللی کتاب تهران
- شلف خوانی و وجین کتاب.

- بخش کتب مرجع، نشریات و پایان نامه ها:

- این بخش از کتابخانه از طریق فراهم آوردن مجموعه غنی از کتب رفرنس و مرجع پزشکی ، نشریات انگلیسی و فارسی و پایان نامه ها خدمات خود را به کاربران ارائه می نماید. از سال ۲۰۱۴ به بعد با توجه به خریداری اشتراک نشریات لاتین و فارسی مورد نیاز کاربران توسط وزارت بهداشت و کتابخانه مرکزی دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز، این منابع از طریق کتابخانه دیجیتال به آدرس <https://centlib.ajums.ac.ir> در دسترس می باشد.

- سایت کتابخانه

در این بخش کلیه کاربران از طریق پایانه های موجود ، به اینترنت و تمامی بانک های اطلاعاتی فراهم شده دانشگاه و وزارت بهداشت ، درمان و آموزش پزشکی دسترسی دارند. این بخش با فراهم آوری سیستم رایانه ای و نرم افزارهای کاربردی گوناگون امکان دسترسی آسان و فردی به سایت های علمی و پزشکی را برای کاربران مهیا می سازد. همچنین مجموعه متنوعی از کتابهای الکترونیک (E_Book) در موضوعات مختلف پزشکی گردآوری شده است.

- اهم فعالیت های این بخش شامل

- راهنمایی و آموزش کاربران جهت استفاده از نرم افزار های کتابخانه ای در یافتن منابع مورد نیاز

- تهیه راهنمای های آموزشی در قالب بروشور، تراکت در خصوص نحوه استفاده از انواع پایگاههای اطلاعاتی
- اطلاع رسانی در خصوص نحوه استفاده از انواع پایگاههای اطلاعاتی از طریق پورتال و گروههای مجازی
- آموزش جستجو و بازیابی در پایگاه های اطلاعاتی، منابع دیجیتال شامل کتاب، مجله، پایان نامه و نرم افزارها
- ارائه خدمات تحویل مدرک از طریق پست الکترونیک، پرینت، اسکن، ارائه فایل الکترونیک روی محمل های اطلاعاتی (DVD, memory Felash CD)

- **سالن مطالعه:**

- سالن مطالعه جهت استفاه کاربران در سال ۱۴۰۲ راه اندازی شده است. ساعات کاری سالن مطالعه کتابخانه از شنبه تا پنج شنبه از ساعت ۸:۰۰ الی ۱۴:۰۰ می باشد.

- **بخش علم سنجی :**

- علم سنجی دانش اندازه گیری و تحلیل علم است که به سنجش تولیدات علمی پژوهشگران و سازمان ها در قالب متغیرهای کمی می پردازد. شاخص های علم سنجی شامل شاخص های ارزیابی کمیت و کیفیت برون داد علمی است که می تواند مبنای ارزشیابی و رتبه بندی اعضای هیات علمی، گروه های آموزشی، دانشکده ها، دانشگاه ها، مراکز تحقیقاتی و کشورها قرار گیرد. هدف از واحد علم سنجی ارزشیابی آخرین پیشرفت های فعالیت های علمی - تحقیقاتی ۱۵ نفر هیات علمی مرکز آموزشی - درمانی بقائی ۲ می باشد.

- **اهم فعالیت های این بخش شامل:**

- - ارزیابی و بروزرسانی اطلاعات اعضای هیأت علمی در سامانه علم سنجی مربوطه
- - ادغام و ویرایش پروفایل اعضای هیأت علمی در پایگاه های اطلاعاتی
- - تکمیل و بروزرسانی پروفایل اعضای هیأت علمی در پایگاه های اطلاعاتی
- - تهیه گزارش بروزرسانی پروفایل های علم سنجی و ارسال آن به هیات علمی مربوطه

بیانیه مأموریت (رسالت):

به عنوان تنها کتابخانه بیمارستانی فوق تخصصی جنوب کشور در حوزه هماتولوژی و انکولوژی کودکان و بالغین در راستای پیشبرد اهداف و برنامه های آموزشی، پژوهشی و فرهنگی دانشگاه با بهره گیری از حمایت های این بیمارستان و معاونت تحقیقات و فناوری دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز به ارائه خدمات در جهت شناسایی و تأمین نیازهای اطلاعاتی هیأت علمی، دانشجویان و سایر کابران تحت پوشش خود و ارتقاء سطح آموزشی و پژوهشی دانشگاه از طریق به کارگیری شیوه های نوین و تکنولوژی های پیشرفته اطلاعاتی به منظور اشاعه سریعتر اطلاعات و افزایش دسترسی، می پردازد.

بیانیه دورنما (چشم انداز):

با توجه به افزایش روز افزون استفاده از خدمات منابع الکترونیکی و کتابخانه دیجیتال، کتابخانه این مرکز مصمم است با همکاری و پشتیبانی کتابخانه مرکزی دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز با تعالی امکانات و خدمات خود از طریق توسعه خدمات الکترونیک، انجام آموزش های لازم جهت جستجوی اطلاعات، تبدیل بخشی از مجموعه لاتین چاپی کتابخانه به کتابخانه دیجیتال یا الکترونیک، انجام خدمات جستجوی مقالات و دریافت **full text** آنها برای کاربران، انجام خدمات ارائه **ebook** درخواستی از کاربران، افزایش منابع کتابخانه ای موجود سالانه به میزان ۵٪ و تنظیم راهنمای استفاده از انواع خدمات کتابخانه جهت اطلاع رسانی بیشتر به کاربران، بتواند در جهت ارتقاء کمی و کیفی آموزش علوم پزشکی بالینی مراجعان جهت پاسخگویی به نیازهای حوزه ی سلامت متمر ثمر باشد.

بیانیه ارزشها

- حفظ ارزشهای والای انسانی در ارائه خدمات به کاربران و تکریم کلیه مراجعه کنندگان به کتابخانه
- رعایت آداب و اخلاق حرفه‌ای کتابداری در ارائه خدمت به کاربران
- صرفه جویی در وقت کاربران و در اختیار قرار دادن بهترین خدمات با توجه به امکانات و توانمندی کتابخانه
- تلاش در جهت ارتقای مهارت، تخصص و خلاقیت کارکنان کتابخانه به منظور ارائه خدمات در شان مراجعه کنندگان
- تلاش همه جانبه در جهت ارائه خدمات سودمند و همراه با سهولت با صرف کمترین زمان و هزینه برای مراجعه کنندگان
- بکارگیری فناوریهای نوین اطلاعاتی و ارتباطی به منظور ارائه خدمت هر چه بیشتر به مراجعه کنندگان
- ارائه برنامه عملیاتی در جهت نیل به اهداف آموزشی و پژوهشی با توجه به مأموریت کتابخانه
- همکاری گروهی و اشتراک دانش و مهارت یا کارکنان کتابخانه مرکزی دانشگاه
- تهیه اطلاعات آماری روزآمد، دقیق و قابل اعتماد

شناسایی و تجزیه و تحلیل نیاز کاربران:

با توجه به حجم روز افزون اطلاعات و هزینه سنگین تهیه منابع اطلاعاتی از یک سو و کمبود منابع مالی از سوی دیگر، هیچ کتابخانه ای نمی تواند تمامی منابع اطلاعاتی را در یک جا گرد آورد. از این رو لازم است نیازهای اطلاعاتی واقعی جامعه استفاده کننده به درستی مشخص گردد تا بتوان مناسب ترین منابع اطلاعاتی را گزینش کرد.

در راستای تجزیه و تحلیل نیاز کاربران در کتابخانه این بیمارستان اقدام به شرح ذیل انجام می گردد:

- ارسال فرم نیازسنجی به اعضاء هیات علمی و مراجعین کتابخانه

- مشاوره با مدیران گروه های آموزشی بیمارستان

- جستجو منابع جدید مورد نیاز کتابخانه از سایت های معتبر علمی

- پایش و بررسی منابع انتخابی با توجه به امکانات مالی توسط مسئول کتابخانه

ذینفعان:

ذینفعان داخلی:

اعضای هیات علمی گروههای آموزشی مستقر در بیمارستان

دانشجویان کلیه رشته های دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز

پرسنل کادر درمان در رده های مختلف

مدیران و کارکنان بخش های اداری بیمارستان

ذینفعان خارجی:

اعضای هیات علمی شاغل در دانشگاه

دانشجویان شاغل به تحصیل در دانشگاه

پرسنل شاغل به خدمت در دانشگاه در رده های مختلف

تحلیل عوامل داخلی و خارجی

نقاط قوت:

وجود مجموعه منابع تخصصی و فوق تخصصی متناسب با نیاز گروههای آموزشی فعال در بیمارستان

ارائه خدمات غیر حضوری شامل جستجو و سفارش مقاله و ای بوک و ارسال آن از طریق فضای مجازی

وجود کارشناس ارشد کتابداری و اطلاع رسانی پزشکی

دسترسی باز به مخزن کتب

وجود بروشورها و تراکت های آموزشی در خصوص پایگاههای اطلاعاتی در کتابخانه

وجود وب سایت به روز و کارآمد

نقاط ضعف:

- کمبود منابع مالی
- کمبود تجهیزات و قدیمی و غیراستاندارد بودن آنها
- کمبود فضای فیزیکی مناسب
- عدم وجود گیت امنیتی

فرصت ها:

- وجود کتابخانه در بیمارستان
- تعامل سازنده با مسئولین بیمارستان
- وجود واحد علم سنجی در کتابخانه
- تعامل سازنده با کتابخانه مرکزی و سایر کتابخانه های دانشگاه

تهدیدها:

- عدم استقبال فراگیران از برگزاری کارگاه های آموزشی
- عدم وجود امانت بین کتابخانه ای
- وجود دیدگاه سنتی سیستم مدیریتی نسبت به کتابخانه و کتابداران
- عدم تخصیص بودجه مناسب
- قطع اشتراک مکرر بانک های اطلاعاتی

فرایندها:

- امانت و بازگشت کتاب
- خرید کتب از نمایشگاه بین المللی
- علم سنجی هیأت علمی
- درخواست و تهیه منابع الکترونیک

اهداف کلی:

با توجه به اینکه کتابخانه زیرمجموعه این بیمارستان می باشد لذا در راستای دستیابی به اهداف کلی بیمارستان گام بر می دارد. جهت دستیابی به هدف " ارتقا کمی و کیفی آموزش علوم پزشکی بالینی جهت پاسخگویی به نیازهای حوزه ی سلامت"، اهداف به شرح ذیل می باشد.

۱- جمع آوری، حفظ و نگهداری و احیای کتب و مدارک و پژوهشی علمی، با بهره گیری از جدیدترین روش های علمی و ارائه خدمات لازم به متقاضیان؛ فراهم آوردن امکانات لازم برای مطالعه و پژوهش های علمی محققان و دانش پژوهان

۲- فهرست نویسی و آماده سازی و طبقه بندی کتب به دو روش دستی و نرم افزار کتابخانه

۳- رفع نیازهای اطلاعاتی مراجعان از طریق جستجو در سیستم کتابخانه، جستجو در پایگاه اطلاعاتی

۴- تهیه، حفظ و نگهداری مجموعه مواد آموزشی و تجهیزات کتابخانه

۵- امانت کتاب و عضوگیری بر اساس مقررات کتابخانه مرکزی

۶- عضویت و نیز انجام امور مربوطه به تسویه حساب اعضاء

۷- منعکس کردن پیشنهادات ارائه شده به کتابخانه مرکزی

۸- انجام امور داخلی کتابخانه (دریافت کتاب از کتابخانه مرکزی، و دریافت پایان نامه و مجلات؛ ثبت و مهر و آماده سازی های لازم، تنظیم و قرار دادن کتابها در محل خود، مکاتبات داخلی در ارتباط با بیمارستان و کتابخانه مرکزی

۹- نظارت بر امور کاربران در استفاده از سیستم و اینترنت و پایگاههای اطلاعاتی

۱۰- برنامه ریزی و شرکت فعال در نمایشگاه‌های مختلف (نمایشگاه بین المللی کتاب تهران، نمایشگاه تخصصی وزارت علوم، تحقیقات و فن آوری و...) که شامل گزینش و گردآوری منابع اطلاعاتی مناسب با گروه‌های آموزشی، سفارش منابع خارجی پس از هماهنگی با گروه‌های آموزشی در نمایشگاه‌ها (بین المللی، وزارت علوم و...)

۱۱- اختصاص برد نمایش کتابهای و اطلاعیه های جدید

۱۲- قفسه خوانی سالانه و وجین مجموعه

۱۳- تهیه مناسب و مطبوع جهت ایجاد محیط مناسب کاربران

۱۴- بهسازی فضای فیزیکی کتابخانه

۱۵- تهیه راهنما و بروشورهای آموزشی به منظور آگاهی کاربران از خدمات کتابخانه

۱۶- برگزاری کلاسهای آموزشی جهت آشناسازی کاربران از پایگاههای اطلاعاتی

۱۷- کتابخانه با استفاده از خدمات آگاهی رسانی جاری، تابلو اعلانات، ایمیل وب سایت کتابخانه و بیمارستان فعالیت های خود را در معرض عموم قرار دهد.

۱۸- بهبود و توسعه تجهیزات مناسب و استاندارد به جای تجهیزات فرسوده

۱۹- بروز کردن وب سایت کتابخانه به منظور ارائه خدمات آموزشی و پژوهشی موثر به گروههای آموزشی

۲۰- گسترش ارتباط و همکاری بین کتابخانه ای به منظور تامین منابع و اطلاعات مورد نیاز کاربران

اهداف کمی

جهت دستیابی به هدف کلی " ارتقا کمی و کیفی آموزش علوم پزشکی بالینی جهت پاسخگویی به نیازهای حوزه ی سلامت"، اهداف کمی: ارتقاء کیفیت برنامه ها و فرایندهای آموزشی و کتابخانه در راستای این هدف دارای برنامه عملیاتی به شرح ذیل می باشد.

برنامه شماره ۱- انجام خدمات جستجوی مقالات و دریافت full text آنها برای کاربران

برنامه شماره ۲- انجام خدمات ارائه ebook درخواستی از کاربران

برنامه شماره ۳- افزایش منابع کتابخانه ای موجود سالانه به میزان ۵٪

برنامه شماره ۴- تنظیم راهنمای استفاده از انواع خدمات کتابخانه جهت اطلاع رسانی بیشتر به کاربران کتابخانه

برنامه شماره ۵- تهیه گزارش و اطلاع رسانی بروزرسانی پروفایل های علم سنجی به اعضای هیات علمی به

صورت مستمر

نظارت و ارزیابی بر برنامه های راهبردی و عملیاتی کتابخانه

نظارت و ارزیابی مؤلفه ای ضروری در برنامه راهبردی است. تدوین شاخص های اصلی عملکرد به عنوان وسیله ای برای اندازه گیری و ارزیابی عملکرد، بخش مهمی از برنامه ریزی راهبردی است.

با داشتن نظارت مناسب در کنار معیارهای ارزیابی خوب، برنامه عملیاتی به برنامه بهبود کیفیت خدمات کتابخانه و اطلاع رسانی پزشکی تبدیل خواهد شد.